

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Σχολή Ν.Ο.Π.Ε.
Τμήμα Νομικής

Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου
Καθηγητής: Ανδρέας Δημητρόπουλος

Ο Ε Λ Ε Γ Χ Ο Σ Τ Ω Ν Α Ν Ε Ξ Α Ρ Τ Η Τ Ω Ν Α Ρ Χ Ω Ν

Επιμέλεια: Γιάννου Κωνσταντίνα
Α.Μ. 1340199811531

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ 4
2. Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΑΡΧΩΝ 7
Εισαγωγή 7
- Α. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ 7
- α) Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης 10
- β) Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 10
- γ) Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού 11
- δ) Συνήγορος του Πολίτη 11
- ε) Αρχή Προστασίας του Απορρήτου 12
- Β. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ 12
- α) Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης 14
- β) Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 15
- γ) Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού 16
- δ) Συνήγορος του Πολίτη 17
- ε) Αρχή Προστασίας του Απορρήτου 18
- Γ. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ 18
- α) Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης 21
- β) Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 21
- γ) Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού 23
- δ) Συνήγορος του Πολίτη 23
- ε) Αρχή Προστασίας του Απορρήτου 24

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ 25
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 27
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ 30
ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία αυτή θ' ασχοληθεί μ' ένα θεσμό που έκανε την εμφάνισή του τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα τις Ανεξάρτητες Αρχές. Ιδιαίτερα, μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος και τη συνταγματική τους κατοχύρωση στο α. 101 Α.Σ., οι αρχές αυτές απέκτησαν δυναμική θέση στην ελληνική έννομη τάξη με συνέπεια να γίνουν πλέον αποδεκτές, όχι μόνο στο νομικό αλλά και στον κοινωνικό χώρο γενικότερα.

Αντικείμενο της εργασίας είναι ο έλεγχος που ασκείται στις ανεξάρτητες αρχές. Δεν θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι οι αρχές δρουν εντελώς ανεξάρτητα, αλλά υπόκεινται σε έλεγχο και μάλιστα τριπλό: κοινοβουλευτικό, διοικητικό και δικαστικό. Μ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η σωστότερη λειτουργία των αρχών και αποφεύγονται τυχόν αυθαιρεσίες και επιρροές κυρίως απ' τον πολιτικό χώρο.

Αναλυτικότερα, θ' ακολουθήσει αναφορά στη γενικότερη λειτουργία του κάθε είδους ελέγχου – πρώτα του κοινοβουλευτικού, έπειτα του διοικητικού και τέλος του δικαστικού – περιγράφοντας παράλληλα πως ασκείται ο έλεγχος σε κάθε μια από τις αρχές ειδικότερα. Οι συμπερασματικές παρατηρήσεις παραθέτονται στο τέλος ολοκληρώνοντας την εργασία.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ανεξάρτητες αρχές αποτελούν ένα νέο φαινόμενο στην Ελληνική έννομη τάξη, το οποίο δημιουργήθηκε ακολουθούμενο τα πρότυπα της Αμερικής και της Ευρώπης. Η ανάγκη που οδήγησε στη γέννηση του φαινομένου αυτού, όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και διεθνώς εντοπίζεται σε δύο κυρίως λόγους: Πρώτον, στο να καταστήσει πιο αποτελεσματική την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων με πρόσθετες εγγυήσεις, λόγω των νέων τεχνολογικών επιτευγμάτων που απειλούν κυρίως τα δικαιώματα που αφορούν την προσωπικότητα και το απόρρητο της ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου (το ρόλο αυτό έχουν αναλάβει η αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στο α. 9Α του Σ. και η Αρχή Προστασίας του Απορρήτου στο α. 19 § 2 Σ.). Και δεύτερον, στο να αποτινάξει η πολιτική εξουσία την ευθύνη για ορισμένα κρίσιμα ζητήματα που αφορούν την πολιτική και τη σχέση της, π.χ. με τη λειτουργία των Μ.Μ.Ε., προκειμένου να επιτύχει την ουδετεροποίηση σημαντικών πεδίων της κρατικής εξουσίας. Αξίζει να σημειωθεί επίσης πως η σύσταση των ανεξάρτητων αρχών οδήγησε και η ανάγκη του ότι ορισμένες διοικητικές διαδικασίες πρέπει να διεξάγονται με απόλυτη διαφάνεια, έτσι ώστε να διασφαλίζεται αμεροληψία και να εξαφανίζεται κάθε υποψία επιρροών και μάλιστα πολιτικών των ανεξάρτητων αρχών. Με την πρόσφατη αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001, πραγματοποιήθηκε ένα σημαντικό βήμα και οι ανεξάρτητες αρχές κατοχυρώθηκαν συνταγματικά. Οι προβλεπόμενες απ' το Σύνταγμα αρχές είναι πέντε και είναι οι εξής: Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ) στο α. 15 Σ, το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) στο α. 103 § 7 Σ, Ο Συνήγορος του Πολίτη στο α. 103 § 9 Σ, Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στο α. 9ΑΣ και η Αρχή Προστασίας του Απορρήτου στο α. 19 § 2Σ.

Η νέα διάταξη 101 Α του Συντάγματος αναφέρει τους βασικούς κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας των αρχών. Ειδικότερα στην πρώτη παράγραφο, κατοχυρώνει την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των αρχών, καθώς και το ότι τα μέλη τους διορίζονται για ορισμένη θητεία. Στη δεύτερη παράγραφο γίνεται λόγος για το πώς επιλέγεται το επιστημονικό προσωπικό που τις στελεχώνει, αναφέροντας πως η

επιλογή γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής, με πλειοψηφία 4/5 των μελών της. Τέλος, στην τρίτη παράγραφο γίνεται παραπομπή στον Κανονισμό της Βουλής για την άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Επιπλέον, με το ν. 3051/2002 ενισχύθηκε η παραπάνω διάταξη, αφού πρόκειται για εκτελεστικό νόμο, ο οποίος εξειδικεύει τους ανωτέρω βασικούς κανόνες, θέτοντας ένα ενιαίο πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλουν να λειτουργούν οι αρχές. Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να γίνει διάκριση των ανεξάρτητων αρχών από τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές. Μια κύρια παρατήρηση έγκειται στο ότι οι πρώτες έχουν συνταγματικό έρεισμα το α. 101 ΑΣ, αναφέρονται ονομαστικά στο Σύνταγμα και προστατεύονται από αυτό, ενώ οι δεύτερες στηρίζονται στη βούληση του νομοθέτη και προβλέπονται από κατ' ιδίαν νόμους. Επίσης οι ανεξάρτητες αρχές δεν ανήκουν στην πυραμιδοειδή μορφή της διοικητικής λειτουργίας, με συνέπεια να μην ασκείται σ' αυτές ιεραρχικός έλεγχος, σε αντίθεση βέβαια με τις διοικητικές αρχές, που η φύση ορισμένων εξ αυτών επιτρέπει την άσκηση του διοικητικού ελέγχου των πράξεών τους.

2. Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΑΡΧΩΝ

Εισαγωγή

Ο έλεγχος των ανεξάρτητων αρχών πραγματοποιείται σε τρία επίπεδα: το κοινοβουλευτικό, το διοικητικό και το δικαστικό. Ιδιαίτερα μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 κατά την οποία προστέθηκε το α. 101 Α.Σ., ενισχύθηκε η ανεξαρτησία των αρχών αυτών, παράλληλα όμως δημιουργήθηκε κι ένα ενιαίο πλαίσιο άσκησης ελέγχου της οργάνωσης και λειτουργίας των ανεξάρτητων αρχών. Ο έλεγχος αυτός γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής (α. 138Α), καθώς και του πρόσφατα εκτελεστικού ν. 3051/2002, στον οποίο προβλέπεται η άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου αλλά και γενικές διατάξεις για τις άλλες δύο κατηγορίες ελέγχου, του διοικητικού και του δικαστικού.

Α. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Γενικά: Το Σύνταγμα καθιερώνει την κοινοβουλευτική αρχή αναφέροντας ότι η Κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Γι' αυτό 15 ημέρες μετά την ορκωμοσία της Κυβέρνησης ζητά ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή (α. 14 Κ.Β.). Από τα παραπάνω συνάγουμε το συμπέρασμα ότι μεταξύ Κυβέρνησης και Βουλής υπάρχει μια ειδική σχέση εμπιστοσύνης, που σαφώς έχει πολιτικό χαρακτήρα, με συνέπεια να δεσμεύεται η Κυβέρνηση από τις πραγματικές της δηλώσεις. Ο έλεγχος ασκείται επί των Υπουργών και επί της Κυβέρνησης συλλογικά. Κάτι ανάλογο λοιπόν συμβαίνει και με τον κοινοβουλευτικό έλεγχο που ασκείται στις ανεξάρτητες αρχές και ο οποίος ασκείται α) με την υποχρεωτική υποβολή έκθεσης στη Βουλή, β) τη δυνατότητα της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας να καλεί σε δημόσια ακρόαση τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών και γ) την υποβολή των πορισμάτων της συζήτησης για το έργο της αρχής. Επομένως, παρατηρούμε πως κι εδώ ιδρύεται μια ειδική σχέση μεταξύ της Βουλής και των ανεξάρτητων αρχών, οι οποίες παρόλο που είναι συνταγματικά κατοχυρωμένες ως ανεξάρτητες περιορίζονται από τον έλεγχο αυτό.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το α. 43Α § 2, εδ. β' του Κανονισμού της Βουλής, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος διενεργείται από την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και

Διαφάνειας και η άσκησή του πραγματοποιείται σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο α. 138Α Κ.Β. Αναλυτικότερα, κάθε ανεξάρτητη αρχή υποβάλλει τον Οκτώβριο κάθε έτους μια έκθεση στον Πρόεδρο της Βουλής σχετικά με το έργο της. Έπειτα, η έκθεση αυτή διαβιβάζεται στην Επιτροπή που προαναφέρθηκε για συζήτηση. Τα πορίσματα που θα προκύψουν απ' τη συζήτηση αυτή υποβάλλονται στον Πρόεδρο της Βουλής, ο οποίος με τη σειρά του τα διαβιβάζει στον Αρμόδιο Υπουργό και στην ελεγχόμενη αρχή. Τέλος, η έκθεση καταχωρίζεται στα πρακτικά της Βουλής. Υπάρχει επιπλέον η δυνατότητα η επιτροπή της Βουλής να καλέσει σε ακρόαση τους Προέδρους και τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών, όπως προβλέπεται στο α. 138Α § 3, 38 § 1 και 41Α § 6, εδ. β' και α' Κ.Β. Επομένως, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται με δύο τρόπους, είτε από τον αρμόδιο Υπουργό, είτε με απευθείας ακροάσεις. Πρόκειται για μια ιδιόμορφη οργάνωση του κοινοβουλευτικού ελέγχου, η οποία βασίζεται στη διαρκή επικοινωνία και συνεργασία της Βουλής και των ανεξάρτητων αρχών.

Ειδικότερα, όσον αφορά την κάθε αρχή χωριστά, πρέπει να σημειωθούν τα εξής:

α) Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης

Σχετικά με το Ε.Σ.Ρ. σύμφωνα με το α. 2 § 1 και 2 του ν. 3051/2002 η αρχή αυτή δεν υπόκειται σε έλεγχο από κυβερνητικά όργανα, αλλά αντίθετα υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο, όπως προβλέπεται στο α. 138 Α του Κ.Β. Επομένως, το Συμβούλιο υποβάλλει τον Οκτώβριο κάθε έτους μια έκθεση στη Μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας και ακολουθείται η διαδικασία που έχει αναφερθεί αναλυτικά παραπάνω.

β) Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Και για την αρχή αυτή ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπεται στο α. 138Α του Κ.Β. Ειδικότερα όμως, όπως προκύπτει και από τον ν. 2472/97, υπάρχει μια πιο στενή σχέση της αρχής με το Κοινοβούλιο, αφού η ετήσια έκθεση υποβάλλεται και στον Πρόεδρο της Βουλής, εκτός από τη Μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, αλλά επιπλέον υπάρχει και η δυνατότητα ανακοίνωσης των παραβάσεων στο Κοινοβούλιο. Παρόλο που δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη, η Επιτροπή είχε καλέσει σε ακρόαση τον Πρόεδρο της Αρχής, με σκοπό να ενημερωθεί σχετικά με ζητήματα που ανακύπτουν σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την εφαρμογή του νόμου.

γ) Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού

Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος του Α.Σ.Ε.Π. πραγματοποιείται με δύο τρόπους. Ο πρώτος συνίσταται στην κλήση του Προέδρου του ΑΣΕΠ στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, με σκοπό την ενημέρωσή της για το έργο της αρχής αυτής. Και ο δεύτερος, όταν πρόκειται για ερώτηση ή επερώτηση που έχει τεθεί προς τον Υπουργό Εσωτερικών, πραγματοποιείται με γραπτή απάντηση του ΑΣΕΠ προς αυτόν (τον υπουργό), ο οποίος είτε δίνει προφορική απάντηση στη Βουλή, είτε την αποστέλλει στη Βουλή.

δ) Συνήγορος του Πολίτη

Μετά την αναθέωση του Συντάγματος και την συνταγματική κατοχύρωση του Συνηγόρου του Πολίτη ως ανεξάρτητη αρχή, ήταν αναπόφευκτος ο κοινοβουλευτικός έλεγχος της αρχής. Ο έλεγχος συνίσταται στην υποβολή ετήσιας έκθεσης στη Βουλή από τον Συνήγορο, η οποία έκθεση παρουσιάζει αναλυτικά το έργο της. Στο α. 2 του

v. 3051/2002 αναφέρεται ειδικότερα στον τρόπο με τον οποίο ασκείται ο έλεγχος απ' το κοινοβούλιο.

ε) Αρχή Προστασίας του Απορρήτου

Με τον πρόσφατο νόμο 3115/2003 πραγματοποιήθηκε η καθιέρωση της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου, η οποία κατοχυρώνεται συνταγματικά στο α. 19 § 2 Σ μετά την πρόσφατη αναθεώρηση του Συντάγματος. Δεν έχουμε να σημειώσουμε κάτι επιπλέον από τα όσα ήδη ισχύουν για τον κοινοβουλευτικό έλεγχο της αρχής και προβλέπονται στον κανονισμό της Βουλής, γιατί πρόκειται για μια νέα ανεξάρτητη αρχή που τώρα διαμορφώνεται.

B. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Γενικά: Σύμφωνα με το α. 101 Α §1 του Σ τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών διέπονται από προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, ανάλογη μ' αυτή που διαθέτουν και οι δικαστές. Ειδικότερα, η προσωπική ανεξαρτησία συνίσταται σε διορισμό των μελών για ορισμένη θητεία και η επιλογή τους γίνεται με απόλυτη πλειοψηφία 4/5 των μελών της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής. Για τη λειτουργική ανεξαρτησία στο α. 2 § 1 του εκτελεστικού v. 3051/2002 αναφέρεται πως τα μέλη των αρχών δεν υπόκεινται σε έλεγχο ή εποπτεία από κυβερνητικά όργανα ή διοικητικές αρχές. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τις παραπάνω διατάξεις μπορούμε να κατανοήσουμε το χαρακτηρισμό «ανεξάρτητες» που αποδίδεται στις αρχές αυτές αλλά και να συμπεράνουμε πως οι αρχές δεν ανήκουν στην πυραμιδοειδή μορφή οργάνωσης της διοικητικής λειτουργίας.

Η διοικητική ανεξαρτησία που διαθέτουν συνίσταται στη δυνατότητα έκδοσης εκτελεστών πράξεων και μάλιστα τελικών διοικητικών πράξεων, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι την τελική απόφαση είχαν οι αρχές. Επίσης, στο α 2 § 3 και 7 προβλέπεται η κανονιστική αρμοδιότητα των ανεξάρτητων αρχών, μέσα στο πλαίσιο πάντα που καθιερώνεται στο α. 43 του Σ. Δηλαδή μπορούν να ρυθμίσουν μόνο θέματα που άπτονται σε λεπτομέρειες σχετικά με την ειδική ή γενική νομοθετική εξουσιοδότηση με πρόταση του αρμόδιου Υπουργού. Επομένως, οι πράξεις των αρχών δεν υπόκεινται σε διοικητικό έλεγχο, ούτε ως προς τη νομιμότητα αλλά ούτε και ως προς την σκοπιμότητα από κανένα όργανο της εκτελεστικής εξουσίας. Επιπλέον, στο α. 2 § 8 του v. 3051/2002 προβλέπεται ως επιτρεπτή η άσκηση διοικητικής προσφυγής κατά των εκτελεστών αποφάσεων των ανεξάρτητων αρχών, ακολουθώντας το Σύνταγμα και τη νομοθεσία που επικρατεί. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι η διοικητική αυτή προσφυγή ασκείται κατά πράξεως της αρχής και η οποία κρίνει η ίδια την πράξη αυτή. σύμφωνα με το α. 2 του ίδιου νόμου θεωρείται ανεπίτρεπτη η άσκηση διοικητικής προσφυγής των πράξεων της ανεξάρτητης αρχής ενώπιον άλλου φορέα δημόσιας εξουσίας ως ιεραρχικά ανώτερου, γιατί μια τέτοια τακτική δεν θα δικαιολογούσε πλέον τον τίτλο «ανεξάρτητες» στις αρχές.

Ειδικότερα, όσον αφορά κάθε αρχή χωριστά, η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία τους διαμορφώνεται ως εξής:

α) Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης

Σύμφωνα με το α. 1 του ιδρυτικού νόμου 1866/89 το ΕΣΡ λειτουργεί ως ανεξάρτητο όργανο, χωρίς να υπόκεινται σε διοικητικό έλεγχο, όσον αφορά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Σχετικά με τα μέλη του αναφέρει πως απολαμβάνουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία. Αναλυτικότερα, ο διορισμός των μελών δεν γίνεται απ'

την κυβέρνηση αλλά από άλλους, μη κυβερνητικούς φορείς, προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε επιρροή της κυβέρνησης στο έργο της αρχής. Επίσης, τα μέλη κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, δεν υπόκεινται σε διοικητικό έλεγχο, παρά μόνο ακολουθούν τις επιταγές του νόμου.

β) Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Η ανεξαρτησία της Αρχής Προσωπικών Δεδομένων, που ιδρύθηκε με το ν. 2472/97, προήλθε από την Οδηγία 95/46 ΕΚ, και ειδικότερα απ' το α. 28 αυτής, σύμφωνα με το οποίο προβλέπεται ότι το ελεγκτικό όργανο των κανόνων της οδηγίας ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία. Επιπλέον, η ανεξαρτησία αυτή απορρέει και από διεθνείς συμβάσεις όπως π.χ. η Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας Schengen, που προβλέπει τον έλεγχο από ανεξάρτητη αρχή ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο σύστημα Schengen. Έτσι λοιπόν, διαπιστώνεται ότι η ανεξαρτησία της αρχής ήταν αποτέλεσμα υποχρέωσης που όμως οδηγεί σε ασφαλή προστασία των προσώπων που θίγονται απ' την επεξεργασία των δεδομένων τους.

Η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία προβλέπεται ρητά στο α. 15 § 2 του ν. 2472/97, αλλά όσον αφορά την προσωπική ανεξαρτησία αυτή δεν διασφαλίζεται με ισοβιότητα, όπως οι δικαστές, αλλά με επιλογή των μελών τους για ορισμένη θητεία. Μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος και τη συνταγματική κατοχύρωση των αρχών στο α. 101 Α Σ και σύμφωνα με το α. 14 του Κ.Β. η επιλογή των μελών της αρχής γίνεται από τη Διάσκεψη των Προέδρων. Συγκεκριμένα, με εισήγηση του Προέδρου της Βουλής η Διάσκεψη επιλέγει είτε ομόφωνα, είτε με πλειοψηφία 4/5 τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών.

γ) Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού

Ο ιδρυτικός νόμος 2190/94 για το Α.Σ.Ε.Π. στο άρθρο 2, αναφέρει ρητά ότι τα μέλη του δεν υπόκεινται σε έλεγχο από κυβερνητικά όργανα, κι επίσης οι πράξεις του δεν υπόκεινται σε ιεραρχικό έλεγχο, ούτε από άποψη νομιμότητας. Ειδικότερα, τα μέλη του απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, είναι ανώτατοι κρατικοί λειτουργοί και έχουν αντίστοιχη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη με τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Το Α.Σ.Ε.Π. έχει ακόμη κανονιστική αρμοδιότητα στην παραγωγή δευτερογενών κανόνων δικαίου. Πρέπει να σημειωθεί ότι διαθέτει μια ειδική μορφή ασκήσεως ελεγκτικής αρμοδιότητας του Α.Σ.Ε.Π., ορίζοντας ο πρόεδρος ως επιθεωρητές κάποιους συμβούλους οι οποίοι εκ των υστέρων υποβάλλουν πόρισμα για την έρευνα που έχουν διεξάγει.

δ) Συνήγορος του Πολίτη

Όπως και για τις άλλες ανεξάρτητες αρχές, έτσι και για τον Συνήγορο του Πολίτη αναγνωρίζεται στο α. 101 ΑΣ προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία του συνηγόρου αλλά και των βοηθών του. Ο εκτελεστικός νόμος 3051/2002, που εξειδικεύει το νέο θεσμικό πλαίσιο των ανεξάρτητων αρχών προβλέπει ότι ο Συνήγορος έχει κανονιστικές αρμοδιότητες για τη στελέχωση και την αυτοδιοίκησή του. Στερείται όμως της δυνατότητας να εκδίδει εκτελεστές διοικητικές πράξεις. Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπόκεινται σε έλεγχο από κανένα άλλο όργανο.

ε) Αρχή Προστασίας του Απορρήτου

Εκτός από τις ειδικές εγγυήσεις που παρέχει το α. 101 ΑΣ δηλαδή για την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία της αρχής αλλά και το ότι δεν υπόκεινται σε διοικητικό ή ιεραρχικό έλεγχο από κανένα όργανο, που ισχύει για όλες τις κατοχυρωμένες στο Σύνταγμα αρχές, δεν έχουμε να προσθέσουμε κάτι ειδικότερο, αφού η αρχή αυτή είναι νεοσύστατη.

Γ. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Γενικά: Παρόλο που οι ανεξάρτητες αρχές διαφεύγουν τον έλεγχο από κυβερνητικά ή άλλου είδους όργανα, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τον έλεγχο από τη δικαστική εξουσία. Σύμφωνα με το α. 2 § 8 του ν. 3051/2002 προβλέπεται ρητά πως ασκείται αίτηση ακυρώσεως κατά των εκτελεστών αποφάσεων των ανεξάρτητων αρχών ενώπιον του ΣτΕ. Δεν θα μπορούσε βέβαια να συμβαίνει το αντίθετο, γιατί στην περίπτωση αυτή θα υπήρχε παραβίαση του α. 95 Σ. στο οποίο κατοχυρώνεται απόλυτο δικαίωμα ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως κατά όλων των εκτελεστών διοικητικών πράξεων. Επομένως, μια γενική διαπίστωση είναι πως οι ανεξάρτητες αρχές δεν απολαμβάνουν κανενός είδους δικαστικής ασυλίας, αλλά υπόκεινται σε πλήρη δικαστικό έλεγχο.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον παρουσιάζει το β' εδάφιο της παραγράφου 8 του άρθρου 2 του ν. 3051/2002, το οποίο αναφέρει πως σε περίπτωση άσκησης ενδίκων μέσω κατά των αποφάσεων των αρχών νομιμοποιείται ο αρμόδιος Υπουργός να ασκήσει τα μέσα αυτά. Εδώ λοιπόν, παρουσιάζεται μια σημαντική καινοτομία στο διοικητικό δικονομικό χώρο γιατί προβλέπεται ρητά απ' το νόμο η δυνατότητα άσκησης ενδοστροφούς προσφυγής, δηλαδή ο αρμόδιος κατά περίπτωση Υπουργός ασκεί αίτηση ακυρώσεως κατά μιας εκτελεστικής πράξης της ανεξάρτητης αρχής. Πρόκειται για δικαστικό έλεγχο της πράξης και όχι για έλεγχο νομιμότητας αυτής, γιατί ο Υπουργός στην περίπτωση αυτή είναι διάδικος και έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει την προσφυγή αυτή.

Υπάρχει όμως νομολογία του ΣτΕ απ' το 1931 σύμφωνα με την οποία αποκλείεται η ενδοστροφής δίκη λόγω του ότι αντιστέκεται στη γενική αρχή που ορίζει πως κανείς δεν είναι δυνατόν να στρέφεται κατά την ιδίων των πράξεών του. Παρόλα αυτά όμως μπορούν να υπάρξουν εξαιρέσεις, σύμφωνα και με την ίδια νομολογία, αφού ο νομοθέτης δε συναντά κανένα εμπόδιο απ' το Σύνταγμα, προκειμένου να προβλέψει περιπτώσεις τέτοιου είδους δίκης, όπως π.χ. όταν επιδιώκεται η προστασία των συμφερόντων του Δημοσίου με μια τέτοια δίκη.

Επίσης, θα πρέπει να είναι επιτρεπτή μια τέτοιου είδους ενδοστροφής δίκη όταν απουσιάζει ο ιεραρχικός έλεγχος σε κάποιο νομικό πρόσωπο, όπως συμβαίνει δηλαδή στις ανεξάρτητες αρχές, στις οποίες δεν ασκείται έλεγχος νομιμότητας και που τη λειτουργία αυτή αναπληρώνει η άσκηση ενδοστροφούς προσφυγής.

Όμως δεν συμβαίνει το ίδιο στην αντίστροφη περίπτωση, δηλαδή στο να μπορούν οι αρχές να στραφούν κατά των πράξεων του Υπουργού που είναι αντίθετες στις αποφάσεις τους. Η δυνατότητα αυτή δεν προβλέπεται πουθενά και είναι συνέπεια των αρμοδιοτήτων που διαθέτουν οι ανεξάρτητες αρχές.

Ειδικότερα για κάθε αρχή ισχύουν τα εξής:

α) Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης

Όσον αφορά το δικαστικό έλεγχο στον οποίο υπόκεινται το Ε.Σ.Ρ. πρέπει να αναφέρουμε πως σύμφωνα με το α. 2 § 8 του ν. 3051/2002 τα ένδικα βοηθήματα κατά των εκτελεστών πράξεων της αρχής ασκεί ο αρμόδιος Υπουργός, ο οποίος στην προκειμένη περίπτωση είναι ο Υπουργός Τύπου και Μ.Μ.Ε.. Παρόλο που ο Υπουργός δεν ασκεί έλεγχο και εποπτεία στο Ε.Σ.Ρ. σύμφωνα με το α. 2 § 1 του ίδιου νόμου, ωστόσο έχει το δικαίωμα να ασκεί ένδικα βοηθήματα κατά της αρχής.

β) Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει, σύμφωνα με το α. 2 § 8 του ν. 3051/2002 που ισχύει για

όλες τις ανεξάρτητες αρχές, μπορεί να ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως κατά των εκτελεστών αποφάσεων της αρχής. Ειδικότερα, στο εδάφιο β' του ίδιου άρθρου αλλά και στο α. 19 § 9 του ν. 2472/97 για την προστασία προσωπικών δεδομένων προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης ενδοστρεφούς προσφυγής, για την οποία αρμόδιος Υπουργός στην περίπτωση αυτή είναι ο Υπουργός Δικαιοσύνης (α. 15 ν. 2472/97), στον οποίο υπάγεται η ανωτέρω αρχή.

NOMΟΛΟΓΙΑ ΣΤΕ

ΣτΕ 2282/2001, Ολ.

Αστυνομία.- Ταυτότητες.- Προσωπικά δεδομένα.- Αίτηση ακυρώσεως.- Έννομο συμφέρον.- Αρχή της ισότητας.- θρησκευτική ελευθερία.- Οικογένεια.- Σωματείο στο οποίο δύνανται να συμμετέχουν μόνο Έλληνες Ορθόδοξοι δεν έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως Κατά υπουργικής απόφασης που δεν ορίζει ότι το θρήσκευμα περιλαμβάνεται μεταξύ των αναγραφτέων στις ταυτότητες στοιχείων (μειοψ.) - Η ανωτέρω ρύθμιση δεν αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας ως προς την απόλαυση της ελευθερίας εκδηλώσεως των θρησκευτικών πεποιθήσεων (μειοψ.).- Το όνομα του/της συζύγου δεν περιλαμβάνεται στα αναγραφτέα στοιχεία στο δελτίο ταυτότητας (μειοψ.).

ΣτΕ 2283/2001, Ολ.

Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.- Διοικητική πράξη ατομική. Εκτελεστότητα.- Αίτηση ακυρώσεως.- Έννομο συμφέρον.- Απόφαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του νόμου και εν συνεχεία επιτάσσεται το αρμόδιο όργανο να την άρει αποτελεί ατομική διοικητική πράξη• (μεμψ.). Οι Έλληνες πολίτες δεν έχουν έννομο συμφέρον να την προσβάλουν με αίτηση ακυρώσεως (μεμψ.).- Απόφαση της Αρχής που αναφέρεται στη μελλοντική και χρονικά απροσδιόριστη εφαρμογή του νόμου στερείται εκτελεστότητας.

γ) Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού

Όπως και οι άλλες ανεξάρτητες αρχές, έτσι και το Α.Σ.Ε.Π. υπόκειται σε πλήρη δικαστικό έλεγχο. Οι αιτήσεις ακυρώσεως κατά της αρχής ασκούνται ενώπιον του ΣτΕ, σύμφωνα με το α. 2 § 8 του ν. 3051/2002. Αρμόδιος Υπουργός για να ασκηθεί τα ένδικα βοηθήματα κατά των αποφάσεων της αρχής, όπως προβλέπεται στο εδάφιο β' του ίδιου άρθρου, είναι ο Υπουργός Προεδρίας της Κυβέρνησης.

δ) Συνήγορος του Πολίτη

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι η μόνη από τις ανεξάρτητες αρχές, η οποία δεν ασκεί πραγματική εξουσία για το λόγο του ότι δεν εκδίδει εκτελεστές διοικητικές πράξεις.

Επομένως, δεν μπορούμε να πούμε ότι ασκείται δικαστικός έλεγχος με αίτηση ακυρώσεως των πράξεων της αρχής αυτής. Ο μόνος τρόπος που μπορεί να υπάρξει δικαστικός έλεγχος είναι η ενδοστρεφής δίκη, σύμφωνα και με το α. 2 §8 του ν. 3051/2002.

ε) Αρχή Προστασίας του Απορρήτου

Για τη νεοσύσταση αυτή ανεξάρτητη αρχή ισχύουν όσα έχουν προειπωθεί και για τις άλλες αρχές. Υπάρχει και στην περίπτωση αυτή η δυνατότητα άσκησης ενδοστρεφούς προσφυγής.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Καθώς ολοκληρώνεται η εργασία χρήσιμο είναι να παραθέσουμε ορισμένα συμπεράσματα που προέκυψαν από τον έλεγχο επί των ανεξάρτητων αρχών. Οι ανεξάρτητες αρχές πρόσφατα κατοχυρώθηκαν στο Σύνταγμα και διαδραματίζουν ένα νέο ρόλο στην Ελληνική έννομη τάξη. Η αδυναμία των πολιτικών κομμάτων τις περισσότερες φορές ν' αντεπεξέλθουν με διαφάνεια και συνέπεια στις πολιτικές τους δεσμεύσεις, καθώς και η έλλειψη εμπιστοσύνης που κυριαρχούσε στην κοινωνία είχαν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία των αρχών.

Η ανάθεση αρμοδιοτήτων απ' τον πολιτικό χώρο στις ανεξάρτητες αρχές αποτελεί μια επιτυχημένη λύση του προβλήματος. Κάθε μία από τις αρχές έχει αναλάβει το δικό της ρόλο στις αυξημένες απαιτήσεις που έχουν δημιουργηθεί πλέον στην κοινωνία, όπως η προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων κυρίως απ' την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η ισότιμη πρόσβαση των πολιτών στις θέσεις εργασίας του δημοσίου όπως το Α.Σ.Ε.Π. αλλά και η προστασία του πολίτη από αυθαιρεσίες της διοίκησης από το Συνήγορο του Πολίτη.

Η ανεξαρτησία βέβαια των αρχών δεν είναι απόλυτη, γι' αυτό και υπόκεινται όλες οι πράξεις τους σε έλεγχο. Σκοπός του ελέγχου είναι να μην δημιουργηθεί ένα πλαίσιο, το οποίο να είναι ανέγκικο και απαραβίαστο, αλλά η ανεξαρτησία που διασφαλίζεται με τη συνταγματική κατοχύρωση των αρχών, πρέπει να οριοθετείται, έτσι ώστε να μην υπερβαίνει το θεσμικό της ρόλο και κινδυνεύσει να μετατραπεί σε ασυδοσία.

Ο νέος αυτός θεσμός λοιπόν θα πρέπει να γίνει ευπρόσδεκτος στην ελληνική κοινωνία, γιατί σαν κύριο σκοπό έχει στην εξυπηρέτηση του πολίτη και την αποτελεσματική λειτουργία της κρατικής μηχανής. Έφτασε η ώρα για την ελληνική έννομη τάξη να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της και σε άλλους τομείς και οφείλει να κάνει τις απαραίτητες τροποποιήσεις έτσι ώστε οι ανεξάρτητες αρχές να ενσωματωθούν πλήρως και να βελτιώσουν τη λειτουργία τους στον ελληνικό κόσμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βενιζέλος Ευ. «Οι ανεξάρτητες αρχές μετά την αναθεώρηση του Ελληνικού

- Συντάγματος του 1975/86/2001», σχόλιο σε ΚΔΟΕΔ, «Η ανεξαρτησία των ανεξάρτητων αρχών», Επιμέλεια: Κοζύρης Φ. Ι. –Μεγγλίδου Σ. (επιμέλεια) , Εκδόσεις Σάκκουλα 2003.
2. Βενιζέλος Ευ. «Το αναθεωρητικό κεκτημένο» - Το συνταγματικό φαινόμενο στον 21ο αιώνα και η εισφορά της αναθεώρησης του 2001, Εκδόσεις Σάκκουλα 2002.
3. Δαγτόγλου Π.Δ., Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1992.
4. Δημητρόπουλος Α., Γενική Συνταγματική Θεωρία, τόμος Α΄.
5. Διαμαντούρος Ν. «Ο Συνήγορος του Πολίτη», σχόλιο σε ΚΔΟΕΔ, «Η ανεξαρτησία των ανεξάρτητων αρχών», Κοζύρης Φ.Ι. – Μεγγλίδου Σ., (επιμέλεια) Εκδόσεις Σάκκουλα 2003.
6. Ηλιάδου Αικ., «Η Ανεξαρτησία των Ανεξάρτητων Αρχών και η Άσκηση ελέγχου επί των Πράξεών τους» σε ΚΔΟΕΔ, «Η ανεξαρτησία των ανεξάρτητων αρχών» Κοζύρης Φ.Ι. – Μεγγλίδου Σ., (επιμέλεια) Εκδόσεις Σάκκουλα 2003.
7. Ηλιάδου Αικ., «Η σημασία και οι συνέπειες κατοχύρωσης των ανεξάρτητων αρχών στο νέο Σύνταγμα», Τσάτσου Δ.Θ., Βενιζέλος Ευ., Κοντιάδη Ξ., (επιμέλεια), Το Νέο Σύνταγμα, σελ. 387 επ.
8. Αικ. Ηλιάδου, «Το Σύνταγμα και οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές», ΔιΔικ. 2000 σελ. 784 επ..
9. Καμίνης Γ., «Οι ανεξάρτητες αρχές μεταξύ ανεξαρτησίας και κοινοβουλευτικού ελέγχου», Νομικό Βήμα, τεύχος Ιανουαρίου 2002, σελ. 95 επ.
10. Κουλούρης Ν. Δ., «Οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές: Τα αλλοδαπά πρότυπα και τα ημεδαπά κακέκτυπα», (Δ.Δικ. 1993, σελ. 1143 επ.
11. Λασκαρίδης Ι., «Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης – Δομή και λειτουργία», σχόλιο σε ΚΔΟΕΔ, «Η ανεξαρτησία των ανεξάρτητων αρχών». Κοζύρης Φ.Ι. – Μεγγλίδου Σ., Εκδόσεις Σάκκουλα 2003.
12. Μήτρου Λίλιαν, «Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», σχόλιο σε ΚΔΟΕΔ, «Η ανεξαρτησία των ανεξάρτητων αρχών», Κοζύρης Φ.Ι. – Μεγγλίδου Σ. (επιμ.) Εκδόσεις Σάκκουλα 2003.
13. Παπαδάκης Μ., «Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού», σχόλιο σε ΚΔΟΕΔ, «Η ανεξαρτησία των ανεξάρτητων αρχών» Κοζύρης Φ.Ι. – Μεγγλίδου Σ., Εκδόσεις Σάκκουλα 2003.
14. Σπηλιωτόπουλος Επ., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα 2001.
- www.a.s.e.p.gr
- www.synigoros.gr
- www.greeklaws.com/pubs «Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές», εργασία της φοιτήτριας Κοσμίδη Δέσποινας κι επίσης «Ανεξάρτητες Αρχές» εργασία του φοιτητή Κεφαλογιάννη Ιωάννη.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΣτΕ 2282/2001, Ολ. Δημοσιεύτηκαν στο ΝοΒ, τεύχος Ιουνίου – Ιουλίου 2002

Αριθμ. 2282/2001 Ολομ.

Πρόεδρος ο κ. Χ. ΓΕΡΑΡΗΣ

Εισηγητής ο κ. Θ. ΧΑΤΖΗΠΑΥΛΟΥ, σύμβουλος

Δικηγόροι οι κ.κ. Α. Φούσας, Ν. Μαυρίκας, ΝΣΚ, Ν. Δασκαλαντωνάκης, πάρεδρος ΝΣΚ

Αστυνομία.- Ταυτότητες.- Προσωπικά δεδομένα.- Αίτηση ακυρώσεως.- Έννομο συμφέρον.- Αρχή της ισότητας.- θρησκευτική ελευθερία.- Οικογένεια.- Σωματείο στο οποίο δύνανται να συμμετέχουν μόνο Έλληνες Ορθόδοξοι δεν έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως Κατά υπουργικής απόφασης που δεν ορίζει ότι το θρήσκευμα περιλαμβάνεται μεταξύ των αναγραφτέων στις ταυτότητες στοιχείων (μειοψ.) - Η ανωτέρω ρύθμιση δεν αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας ως προς την απόλαυση της ελευθερίας εκδηλώσεως των θρησκευτικών πεποιθήσεων (μειοψ.)- Το όνομα του/της συζύγου δεν περιλαμβάνεται στα αναγραφτέα στοιχεία στο δελτίο ταυτότητας (μειοψ.).

(Α π ό σ α σ μ α): Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της κοινής απόφασης 8200/0 - 441210/17.7.2000 του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και του Υφυπουργού Οικονομικών «Τύπος, απαιτούμενα δικαιολογητικά και αρμόδιες Υπηρεσίες για την έκδοση των δελτίων ταυτότητας» (φ. 8' 879), κατά το μέρος που δεν περιλαμβάνονται μεταξύ των στοιχείων που θα αναγράφονται στο εξής στα δελτία ταυτότητας το θρήσκευμα, η ιθαγένεια και το ονοματεπώνυμο του (της) συζύγου.

Επειδή, ο πρώτος των αιτούντων, ενήλικας πολίτης, που κατοικεί στην Ελλάδα, οφείλει σύμφωνα με τις εφαρμοστέες, όπως γίνεται δεκτόν στις επόμενες σκέψεις, διατάξεις του ν.δ. 127/1 969, να είναι εφοδιασμένος με δελτίο ταυτότητας, σε περίπτωση δε κλοπής ή απώλειας του δελτίου ταυτότητας υποχρεούται να ζητήσει την έκδοση νέου δελτίου. Συνεπώς, νομιμοποιείται στην άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως κατά της κανονιστικής υπουργικής απόφασης, προβάλλοντας ότι από τη μη αναγραφή του θρησκεύματος, της ιθαγένειας και του ονοματεπώνυμου του (της) συζύγου στα εφεξής εκδιδόμενα δελτία ταυτότητας θίγεται η προσωπικότητά του ως Έλληνα πολίτη και Χριστιανού Ορθόδοξου. Και τούτο διότι η βλάβη, την οποία επικαλείται, δικαιολογεί το ηθικό έννομο συμφέρον για την προσβολή της κανονιστικής απόφασης, ως προς την οποία η κρινόμενη αίτηση ασκείται εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκτός. Εξάλλου, σε σχέση με το έννομο συμφέρον του αιτούντος σωματείου, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι με τη ρύθμιση της προσβαλλόμενης απόφασης υπάρχει η πιθανότητα ματαίωσης της νόμιμης λειτουργίας του, διότι κατά το καταστατικό του μόνο Έλληνες Ορθόδοξοι Χριστιανοί μπορούν να γίνουν μέλη του και συνεπώς δεν θα μπορεί πλέον να γίνεται έλεγχος του θρησκεύματος, βάσει του δελτίου ταυτότητας, όσων επιδιώκουν να γίνουν μέλη του. Έτσι όμως το αιτούν σωματείο δεν ομοδικεί παραδεκτός με τον προτασόμενο στο δικόγραφο πρώτο από τους αιτούντες λόγω ελλείψεως κοινότητας εννόμου

συμφέροντος. Για το λόγο αυτό, ανεξαρτήτως του αν ο πιο πάνω ισχυρισμός θα μπορούσε να θεμελιώσει το έννομο συμφέρον του σωματείου, η κρινόμενη αίτηση, κατά το μέρος που ασκείται, από το σωματείο αυτό, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη. Κατά τη γνώμη όμως των Συμβούλων Α. Τσαμπάση, Ν. Ντούβα, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Α. Ράντου, Δ. Μαρινάκη, Μ. Καραμανώφ και των δύο Παρέδρων το σωματείο, ως εκ του κατά το καταστατικό σκοπού του, παραδεκτώς ομοδικεί στην άσκηση της αιτήσεως με το φυσικό πρόσωπο, αφού προβάλλουν το κοινό έννομο συμφέρον της διατηρήσεως της αναγραφής του στοιχείου του θρησκευματος στα δελτία ταυτότητας των πολιτών για τους αυτούς λόγους, δηλαδή για λόγους αναγόμενους στην προστασία της προσωπικότητας των αιτούντων πολιτών και των μελών του σωματείου ως Ελλήνων και Χριστιανών Ορθοδόξων. (...).

Επειδή, εξάλλου, αβασίμως γίνεται επίκληση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης των πληροφοριών, καθόσον το δικαίωμα αυτό και υπό την εκδοχή ότι κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα (άρθρο 5 51), πάντως δεν περιλαμβάνει και θετική υποχρέωση του Κράτους να συλλέγει και να καταχωρεί τις πληροφορίες που του παρέχουν οι πολίτες. Επίσης αβασίμως γίνεται επίκληση του άρθρου 2 § 5 του Συντάγματος (σεβασμός και προστασία της αξίας του ανθρώπου), αφού, κατά τα εκτεθέντα, η αναγραφή του θρησκευματος στα δελτία ταυτότητας αντίκειται στις ειδικές εν προκειμένω διατάξεις του άρθρου 13 αυτού. Τέλος ως αβάσιμος πρέπει να απορριφθεί και ο λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως της αρχής της ισότητας, με τον οποίο ειδικότερα προβάλλεται, ότι ενώ επιτρέπεται στους «Μάρτυρες του Ιεχωβά» να δηλώνουν στις στρατιωτικές αρχές το θρήσκευμά τους προκειμένου να επιτύχουν την απαλλαγή τους από την ένοπλη στρατιωτική θητεία, καθώς και στους Μουσουλμάνους της Θράκης να δηλώνουν το δικό τους στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα προκειμένου να εισαχθούν σε αυτά με ειδικές εξετάσεις, αντιθέτως δεν επιτρέπεται στους Ορθόδοξους Χριστιανούς να δηλώνουν το θρήσκευμά τους στις αστυνομικές ταυτότητες, διότι πρόκειται περί άσχετων θεμάτων. (...).

Επειδή, η συλλογή του προσωπικού δε δομένου του ονόματος του (της) συζύγου και η αναγραφή του στο δελτίο ταυτότητας, που προβλέπεται στο άρθρο 2 περ. 7 του ν.δ. 1271 1969, δεν είναι σύμφωνη με την αρχή του σκοπού που καθιερώνεται, κατά τα εκτεθέντα, με την οδηγία 95/46/ΕΚ και το ν. 2472/ 1997 (άρθρο 4 1), καθόσον δεν αποτελεί πρόσφορο ή αναγκαίο στοιχείο για την εξυπηρέτηση των σκοπών της ταυτότητας. Εξάλλου, ούτε από τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή του Συντάγματος προκύπτει υποχρέωση αναγραφής του στοιχείου αυτού στο δελτίο ταυτότητας. Συνεπώς δεν είναι πλέον επιτρεπτή η αναγραφή του εν λόγω στοιχείου στο δελτίο ταυτότητας και νομίμως η προσβαλλόμενη απόφαση δεν το περιλαμβάνει μεταξύ των στοιχείων που αναγράφονται σ' αυτό. Πρέπει συνεπώς ν' απορριφθεί ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Α. Τσαμπάση, Γ. Παναγιωτόπουλος, Φ. Αρναούτογλου, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Γ. Παπαγεωργίου, Μ. Καραμανώφ και η Πάρεδρος Β. Καμπίτση, οι οποίοι διατύπωσαν την εξής γνώμη: Ο νομοθέτης θεώρησε ως πρόσφορο και αναγκαίο περιεχόμενο του δελτίου ταυτότητας το στοιχείο αυτό για το λόγο ότι η έννομη σχέση του γάμου, προστατευόμενη άλλωστε ρητώς από το Σύνταγμα, έχει πληθώρα συνεπειών αναγνωριζόμενων ή επερχόμενων ευθέως από το νόμο, για την επέλευση των οποίων είναι αναγκαία η απόδειξη της υπάρξεώς της. Η κρίση του νομοθέτη, ότι υπό τις προεκτεθείσες συνθήκες, προσήκων, πρόσφορος και αναγκαίος τρόπος αποδείξεως της υπάρξεως της έννομης αυτής σχέσεως είναι η αναγραφή του στοιχείου στο δελτίο ταυτότητας,

δεν παραβιάζει καμμία συνταγματική διάταξη, δεν υπόκειται δε προεχόντως σε έλεγχο από διοικητική αρχή όπως η εκδούσα την προσβαλλόμενη πράξη. Συνεπώς, κατά τη γνώμη αυτή, ο σχετικός λόγος ακυρώσεως είναι βάσιμος και έπρεπε να γίνει δεκτός.

Επειδή, κατά τα γενόμενα δεκτά από την κρατήσασα γνώμη, η Διοίκηση είχε υποχρέωση να προβεί στην έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης προκειμένου ν' απαλειφθούν από τα εφεξής εκδιδόμενα δελτία ταυτότητας τα στοιχεία εκείνα των οποίων η αναγραφή αντίκειται σε μεταγενέστερο νόμο ή στο Σύνταγμα, όπως το θρήσκευμα και το ονοματεπώνυμο του (της) συζύγου. Συνεπώς πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι λόγοι ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν είναι νόμιμη διότι έγινε ανεπιτρέπτως με μονομερή πράξη της Διοικήσεως και ότι η Διοίκηση ανεπιτρέπτως αγνόησε την επί δεκαετίες δια τηρηθείσα κατάσταση.

ΣτΕ 2283/2001, Ολ. Δημοσιεύτηκαν στο ΝοΒ, τεύχος Ιουνίου – Ιουλίου 2002
Αριθ. 2283/2001 Ολομ.

Πρόεδρος ο κ. Χ. ΓΕΡΑΡΗΣ

Εισηγητής ο κ. Δ. ΠΕΤΡΟΥΛΙΑΣ, σύμβουλος

Δικηγόροι οι κ.κ. Δ. Πελέκης, Ν. Μαυρίκας, ΝΣΚ, Ν. Δασκαλαντωνάκης, πάρεδρος ΝΣΚ

Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.- Διοικητική πράξη ατομική.
Εκτελεστότητα.- Αίτηση ακυρώσεως.- Έννομο συμφέρον.- Απόφαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του νόμου και εν συνεχεία επιτάσσεται το αρμόδιο όργανο να την άρει αποτελεί ατομική διοικητική πράξη• (μεμψ.). Οι Έλληνες πολίτες δεν έχουν έννομο συμφέρον να την προσβάλουν με αίτηση ακυρώσεως (μεμψ.).- Απόφαση της Αρχής που αναφέρεται στη μελλοντική και χρονικά απροσδιόριστη εφαρμογή του νόμου στερείται εκτελεστότητας.

(Α π ό σ π α σ μ α): Επειδή, με την απόφασή της 510/17/15.5.2000 η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έκρινε ότι η αναγραφή στο δελτίο ταυτότητας ορισμένων στοιχείων, μεταξύ των οποίων το θρήσκευμα και η ιθαγένεια, συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία αντίκειται στις διατάξεις του ν. 2472/ 1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (ΦΕΚ 50) και συγκεκριμένα του άρθρου του 4 § 1. Εν όψει τούτου η Αρχή, πρώτον, «απήθυνε σύσταση, προειδοποίησε και κάλεσε» τον υπεύθυνο επεξεργασίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και κάθε άλλο συναρμόδιο όργανο να εκδώσουν, συμμορφούμενοι προς την απόφασή της μέσα σε εύλογο χρόνο, τις απαραίτητες οδηγίες προς τις αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες, ώστε εφεξής και έως ότου καθιερωθεί το νέου τύπου δελτίο ταυτότητας του ν. 1599/1986, «να μη συλλέγουν (δηλαδή να μην ερωτούν, ούτε να επιτρέπουν την αναγραφή) και να μην επεξεργάζονται», κατά την έκδοση νέων δελτίων αστυνομικής ταυτότητας ή την τυχόν αντικατάσταση των παλαιών, ορισμένα από τα προβλεπόμενα με το ν.δ. 127/1969 στοιχεία, μεταξύ των οποίων είναι το θρήσκευμα και η ιθαγένεια. Επεσήμανε δε η Αρχή, ότι σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, «εντός του κατά τα ανωτέρω αναγκαίου ευλόγου χρόνου θα επανέλθει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22» του ν. 2472/1997, για την επιβολή των προβλεπόμενων από αυτές κυρώσεων. Δεύτερον, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα, με την απόφασή της, συνέστησε στις αρμόδιες αρχές, μετά την «καθιέρωση των νέου τύπου δελτίων ταυτότητας», που προβλέπει ο ν. 1599/1986, όπως ισχύει μετά την

τροποποίησή του με το ν. 1988/1991, «να μη συλλέγουν (δηλαδή να μην ερωτούν, ούτε να επιτρέπουν την αναγραφή) και να μην επεξεργάζονται» τα παραπάνω στοιχεία, δηλαδή το θρήσκευμα και την ιθαγένεια (καθώς και το επώνυμο και το όνομά συζύγου). Στη συνέχεια εκδόθηκε η απόφαση 8200/0-441210/ 17.7.2000 των Υπουργών Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης (ΦΕΚ 879/17.7.2000 τ. Β΄) με την οποία, κατ' επίκληση, μεταξύ άλλων, των διατάξεων των άρθρων 2 και 4 του ν.δ. 127/1969 «Περί της αποδεικτικής ισχύος των Αστυνομικών Ταυτοτήτων» (ΦΕΚ 29), του ν. 2472/1997 και της προαναφερόμενης αποφάσεως της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, καθορίστηκαν οι αρμόδιες για την έκδοση και επικύρωση των δελτίων ταυτότητας αρχές, τα υποβαλλόμενα για την έκδοση των δελτίων δικαιολογητικά και ο τύπος του δελτίου ταυτότητας με τα αναγραφόμενα σε αυτό στοιχεία, μεταξύ των οποίων δεν περιλαμβάνονται το θρήσκευμα και η ιθαγένεια. Με την υπό κρίση αίτηση όπως αυτή συμπληρώθηκε παραδεκτώς με το από 2.11.2000 δικόγραφο προσθέτων λόγων και αναπτύχθηκε με το από 21.12.2000 υπόμνημα, ζητείται να ακυρωθεί η ανωτέρω απόφαση 8200/0-441210/17.7.2000 των Υπουργών Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης καθ' ο μέρος στον καθοριζόμενο με αυτή τύπο του δελτίου ταυτότητας δεν περιλαμβάνονται τα εν λόγω στοιχεία. Εν όψει δε του περιεχομένου των δικογράφων, πρέπει να θεωρηθεί ότι προσβάλλεται και η απόφαση 510117/155.2000 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα όσον αφορά τη μη αναγραφή στα δελτία ταυτότητας των στοιχείων του θρησκεύματος και της ιθαγένειας. (...).

Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση με το πρώτο σκέλος του διατακτικού της αποφάσεως 510/17/15.5.2000 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα επιβάλλεται όπως προκύπτει από το περιεχόμενό της που συνοπτικά παρατίθεται στη δεύτερη σκέψη, η διοικητική κύρωση της προειδοποίησης με αποκλειστική προθεσμία για άρση της παράβασης, που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 21 περίπτ. α' του ν. 2472/1997, της οποίας άλλωστε γίνεται και επίκληση στο προοίμιο της αποφάσεως. Η διοικητική αυτή κύρωση, με την οποία αφ' ενός διαπιστώνεται παράβαση των διατάξεων του ν. 2472/1997 και συγκεκριμένα του άρθρου του 4 § 1, και αφ' ετέρου επιτάσσεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας να προβεί, εντός ευλόγου χρόνου, στην άρση αυτής με τη διακοπή της μη νόμιμης, κατά την Αρχή, επεξεργασίας των επίμαχων στοιχείων του θρησκεύματος και της ιθαγένειας, χωρίς να θεσπίζεται καμιά κανονιστική ρύθμιση, αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη ατομικού χαρακτήρα που δεσμεύει τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Τον εκτελεστό χαρακτήρα αυτής δεν αναιρεί ούτε η επισήμανση που διατυπώνεται στην απόφαση, ότι αν δεν υπάρξει συμμόρφωση, μέσα σε εύλογο χρόνο, η Αρχή θα επανέλθει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του ν. 2472/1997, ούτε το γεγονός ότι δεν τάσσεται προθεσμία με ορισμένη χρονολογία για την άρση της παράβασης. Και τούτο διότι η μεν επισήμανση αυτή έχει την έννοια, ότι η Αρχή θα επανέλθει στην υπόθεση όχι για να επανεξετάσει το ζήτημα αν υπάρχει παράβαση του ν. 2472/1997, αλλά για την επιβολή των λοιπών κυρώσεων που αναφέρονται στα άρθρα 21 και 22, ενώ η διάταξη της περίπτ. α' της 1 του άρθρου 21, που προβλέπει ως κύρωση την «προειδοποίηση με αποκλειστική προθεσμία για άρση της παράβασης», έχει την έννοια ότι, εντός της τασσόμενης προθεσμίας, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να συμμορφωθεί και ότι η Αρχή ευχέρεια έχει, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να τάξει εύλογο χρόνο για την άρση της παράβασης. Οι Έλληνες δε πολίτες, όπως ο αιτών, που οφείλουν, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες εν προκειμένω, όπως εκτίθεται στη συνέχεια, διατάξεις του ν.δ. 127/1969, να είναι εφοδιασμένοι με δελτίο ταυτότητας, δεν έχουν έννομο συμφέρον να προσβάλουν με αίτηση ακυρώσεως την παραπάνω διοικητική κύρωση, που η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού

Χαρακτήρα επιβάλλει στον υπεύθυνο επεξεργασίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και κάθε άλλο συναρμόδιο όργανο και η οποία δεν έχει ως προς αυτούς άμεσες έννομες συνέπειες. Ο αιτών δεν στερείται πάντως δικαστικής προστασίας, αφού έχει τη δυνατότητα να προσβάλει με αίτηση ακυρώσεως είτε την απόφαση 8200/0-441210/17.7.2000 των Υπουργών Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, με την οποία καθορίζεται, με βάση την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 4 του ν.δ. 127/1969 ο τύπος του δελτίου ταυτότητας, την οποία άλλωστε και προσβάλλει με την υπό κρίση αίτηση είτε την παράλειψη αναγραφής των παραπάνω στοιχείων στο δελτίο ταυτότητας όταν χορηγηθεί σε αυτόν στο μέλλον νέο δελτίο ταυτότητας. Εξ άλλου η απόφαση της Αρχής, κατά το δεύτερο σκέλος του διατακτικού της που αναφέρεται στη μελλοντική και χρονικά απροσδιόριστη εφαρμογή των διατάξεων του ν. 1599/1986 με τις οποίες καθιερώνεται δελτίο ταυτότητας νέου τύπου, αποτελεί απλή σύσταση, στερούμενη εκτελεστού χαρακτήρα. Με αυτά τα δεδομένα η υπό κρίση αίτηση καθ' ο μέρος στρέφεται κατά της πράξης της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, πρέπει, να απορριφθεί ως απαράδεκτη. Μειοψηφήσαν, ως προς τον εκτελεστό χαρακτήρα της προσβαλλομένης, οι Σύμβουλοι Α. Τσαμπάση, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Ε. Γαλανού, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμμένος, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Α. Ράντος, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Γ. Παπαγεωργίου και Μ. Καραμανώφ, με τη γνώμη των οποίων συντάχθηκαν και οι δυο Πάρεδροι. Κατά τη μειοψηφήσασα γνώμη, με την απόφαση αυτή η Αρχή, η οποία επικαλείται άλλωστε στο προοίμιο της πράξεως την περ. γ της 1 του άρθρου 19 του ν. 2472/1997 και χρησιμοποιεί ως πρώτη στο διατακτικό της τη φράση «απευθύνει σύσταση», περιορίζεται να υποδείξει στη διοίκηση, κατά τρόπο μη δεσμευτικό, το κατά την αντίληψή της επιβαλλόμενο περιεχόμενο των δελτίων αστυνομικής ταυτότητας, επιφυλασσόμενη ρητώς να επανέλθει κατά τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του νόμου, προς επιβολή τυχόν απαιτούμενων διοικητικών και ποινικών κυρώσεων, μετά τήρηση εννοείται της προσήκουσας σε κάθε περίπτωση νόμιμης διαδικασίας. Εν όψει δε του γεγονότος ότι η κείμενη νομοθεσία (ν.δ. 127/1969 και ν. 1599/1986, όπως τροποποιήθηκε) προσδιορίζει επακριβώς το περιεχόμενο του δελτίου ταυτότητας, η Αρχή, ως διοικητικό όργανο, δεν θα μπορούσε, υπό το κρατούν συνταγματικό καθεστώς οργανώσεως της δημοσίας διοικήσεως που διέπεται, εν όψει και της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας, από την αρχή της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων και τους κανόνες αρμοδιότητας, ιεραρχικής υπαγωγής και πειθαρχικής ευθύνης των υπαλλήλων, να επιβάλει δεσμευτικώς σε άλλο όργανο της διοικήσεως, είτε με την έκδοση κανονιστικής πράξεως είτε με την επιβολή διοικητικής κυρώσεως, την μη τήρηση της κείμενης νομοθεσίας. Το μόνο το οποίο θα μπορούσε, ενδεχομένως, κατά την περ. ια' της αυτής 1 του άρθρου 19, να κάμει είναι να προβεί σε σχετική ανακοίνωση προς τη Βουλή. Επομένως, κατά τη γνώμη αυτή, η ως άνω πράξη δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα. Οι εκ των ως άνω μειοψηφούντων μελών Σύμβουλοι Γ. Παπαγεωργίου και Μ. Καραμανώφ, υποστήριξαν ότι καμιά αρχή κείμενη εκτός της διοικητικής ιεραρχίας αυτής δύναται να ελέγξει τη νομιμότητα πράξεων ετέρας ή να αποφαινεται αυθεντικώς περί της εννοίας νόμου, η εφαρμογή του οποίου ανήκει εις την αρμοδιότητα ετέρας αρχής, (εξουσία η οποία ανήκει μόνον στα δικαστήρια), πολλώ δε μάλλον να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις εις βάρος αρχών οι οποίες ενεργούν αντίθετα προς την ερμηνεία αυτή. Διότι τούτο αντιβαίνει στη συνταγματικώς κατοχυρωμένη δομή της Διοικήσεως, η οποία στηρίζεται στις θεμελιώδεις αρχές της αρμοδιότητας, της ιεραρχίας και της κατά κλάδους οργανώσεως σε Υπουργεία, που προβλέπει το Σύνταγμα. Το αντίθετο θα αποτελούσε σύγχυση αρμοδιοτήτων ασυμβίβαστη προς τις αρχές του Κράτους Δικαίου. Συνεπώς, κατά τη σύμφωνη προς

το Σύνταγμα ερμηνεία του άρθρου 21, η επιβολή των υπ' αυτού προβλεπομένων κυρώσεων αφορά μόνο στους ιδιώτες, τους οποίους αστυνομεύει η Αρχή ως προς την τήρηση των ιδιωτικών αρχείων. Αντιθέτως, οι διοικητικές αρχές, οι οποίες τηρούν δημόσια αρχεία, έλκουν την αρμοδιότητά τους από τους ειδικούς περί αυτών νόμους και είναι αδιανόητο σε κράτος Δικαίου η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, δηλ. μιά ισότιμη διοικητική αρχή κειμένη εκτός της ιεραρχίας αυτών, να επιβάλλει σ' αυτές επιβάλλει σ' αυτές κυρώσεις διότι άσκησαν την αρμοδιότητά τους επί τη βάσει του νόμου που τις διέπει. Περαιτέρω, οι Σύμβουλοι Ν. Σακελλαρίου και Γ. Παπαγεωργίου υποστήριξαν ότι η αναγνώριση εκτελεστότητας στην προσβαλλόμενη πράξη έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, αφού με την πράξη αυτή η άσκηση της αρμοδιότητας διοικητικών οργάνων, για τις πράξεις των οποίων ασκεί έλεγχο, μέσω του πολιτικώς υπευθύνου Υπουργού, η Βουλή, υπόκειται σε δεσμεύσεις επιβαλλόμενες από ένα πολιτικώς ανεύθυνο όργανο, το οποίο, μάλιστα, ως εντεταγμένο στα πλαίσια της εκτελεστικής εξουσίας, στερείται των εγγυήσεων που το Σύνταγμα αναγνωρίζει στην άσκηση της δικαστικής εξουσίας. Εξάλλου, υπό την εκδοχή ότι η πράξη της Αρχής είναι εκτελεστή, όπως δέχθηκε η κρατήσασα γνώμη, οι Σύμβουλοι Α. Τσαμπάση, Ν. Ντούβας, Φ. Αρναούτογλου, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμμένος, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Γ. Παπαγεωργίου και Μ. Καραμανώφ και οι δυο Πάρεδροι έχουν τη γνώμη ότι η πράξη της Αρχής είναι κανονιστική. Ειδικότερα δέχθηκαν ότι οι εκτιθέμενες στην προσβαλλόμενη πράξη αντιλήψεις της Αρχής έχουν γενικό και αφηρημένο χαρακτήρα, συνιστούν κατ' ουσία θέσπιση νέου κανόνα δικαίου και μάλιστα κατ' ανατροπή ήδη κείμενου κανόνα δικαίου που ρυθμίζει το αυτό αντικείμενο, απευθύνονται σε αόριστο κύκλο προσώπων, δηλαδή σε κάθε συναρμόδιο για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως και αφορούν τη νομική κατάσταση όλων των Ελλήνων πολιτών. Εξ άλλου και η εκδούσα Αρχή εξέδωσε την προσβαλλόμενη Πράξη τελούσα υπό την αντίληψη ότι ασκεί κανονιστική αρμοδιότητα όπως αυτό συνάγεται τόσο από τη διατύπωση της πράξεως στην οποία απαριθμούνται συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία πρέπει, κατά την Αρχή, να μην αναγράφονται στο δελτίο ταυτότητας όσο και από το ενώπιον του Δικαστηρίου, υπόμνημά της (σ. 14, 15) όπου ρητώς εκτίθεται ότι η Αρχή «δεν κλήθηκε να ασκήσει κυρωτική δικαιοδοτική αρμοδιότητα αλλ' αρμοδιότητα με κανονιστικό πρωτίστως προσανατολισμό». Υπό την εκδοχή αυτή η πράξη, ως κανονιστική είναι ακυρωτέα τόσο λόγω παντελούς ελλείψεως νομοθετικού ερείσματος όσο και διότι δεν δημοσιεύθηκε όπως προ βλέπεται στο Σύνταγμα. Περαιτέρω, με την πράξη δεν επιβάλλεται διοικητική κύρωση, και μάλιστα αυτή της προειδοποιήσεως με αποκλειστική προθεσμία, εκτός από τους ήδη αναφερθέντες λόγους και διότι, κατά το ρητό γράμμα της πράξεως, η, κατά την άποψη της πλειοψηφίας, προειδοποίηση δεν περικλείεται από προθεσμία και μάλιστα αποκλειστική, η δε πράξη εκδόθηκε χωρίς την τήρηση των προϋποθέσεων και διαδικασιών που κατά το Σύνταγμα και το νόμο προσιδιάζουν στην πειθαρχική κυρωτική διαδικασία. Ούτε εξ άλλου είναι νοητή επιβολή κυρώσεων χωρίς συντελεσμένα παραπτώματα και συγκεκριμένους υπευθύνους αλλ' αορίστως, για ενδεχόμενα παραπτώματα αδήλων προσώπων. Τέλος, ως προς το έννομο συμφέρον του αιτούντος, μειοψήφησαν ο Αντιπρόεδρος Ν. Παπαδημητρίου και οι Σύμβουλοι Α. Τσαμπάση, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Φ. Αρναούτογλου, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμμένος, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Ε. Δαρζέντας, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Ε. Σαρπ, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Γ. Παπαγεωργίου και Μ. Καραμανώφ, με τη γνώμη των οποίων συντάχθηκαν και οι δυο Πάρεδροι. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, υπό την εκδοχή

ότι με την πράξη επιβάλλεται κύρωση σε διοικητικό όργανο, η πράξη αυτή έχει άμεσες έννομες συνέπειες στους ιδιώτες αιτούντες, επηρεάζει τη νομική τους κατάσταση και βλάπτει την προσωπικότητά τους ως Ελλήνων πολιτών με ελληνορθόδοξη πολιτιστική ταυτότητα αφού με αυτήν εξαναγκάζεται η διοίκηση να διαμορφώσει συγκεκριμένο περιεχόμενο σε δημόσιο έγγραφο που περιγράφει τα στοιχεία τους αυτά. Συνεπώς η πράξη, ακόμη και υπό τη μορφή της διοικητικής κυρώσεως, τους αφορά άμεσα και ως εκ τούτου με έννομο συμφέρον αυτοί ζητούν την ακύρωσή της η αντίθετη εκδοχή καταλείπει χωρίς έννομη προστασία πρόσωπα αμέσως θιγόμενα από συγκεκριμένη διοικητική πράξη στην προσωπική τους κατάσταση, δεν μπορεί δε να συναρτάται η κατάφαση του εννόμου συμφέροντος με το ενδεχόμενο της δυνατότητας προσβολής από αυτούς άλλης διοικητικής πράξεως με άλλες πλημμέλειες, οι οποίες εξ άλλου εν προκειμένω προβάλλονται. (...).

Επειδή, από τις διατάξεις του ν. 2472/ 1997, που έχουν παρατεθεί στην προηγούμενη σκέψη καθώς και στην τρίτη σκέψη προκύπτει ότι ο νόμος αυτός εφαρμόζεται σε κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είτε αυτή εκτελείται από το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου είτε εκτελείται από φυσικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, όπως ειδικότερα ορίζεται στην 3 του άρθρου 3, με εξαίρεση την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, «η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο για την άσκηση δραστηριοτήτων αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών». Όσον αφορά τις εκτελούμενες από δημόσια αρχή επεξεργασίες, η μοναδική εξαίρεση που προβλέπεται αλλά και αυτή μερική, δηλαδή εξαίρεση από την εφαρμογή ορισμένων μόνο διατάξεων του ν. 2472/1997 (των άρθρων 11, 12, 13 και 19 § 1), αναφέρεται στο ποινικό μητρώο και τα υπηρεσιακά αρχεία «που τηρούνται από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας της ποινικής δικαιοσύνης και στο πλαίσιο της λειτουργίας τους» (άρθρο 24 § 5). Περαιτέρω, από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει ότι, προκειμένου τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας, απαιτείται σε κάθε περίπτωση, ασυνδέτως δηλαδή προς συγκεκριμένο πρόσωπο, να συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις του άρθρου 4 § 1 του ν. 2472/ 1997, που, μεταξύ άλλων, ορίζει ότι τα δεδομένα πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για σαφείς και νόμιμους σκοπούς. Συνεπώς, όταν εκτελείται από δημόσια αρχή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, πρέπει αυτή να προβλέπεται ειδικώς από διάταξη νόμου, σύμφωνη με το Σύνταγμα, άλλως η επεξεργασία είναι μη νόμιμη και επιβάλλεται η διακοπή της, ανεξάρτητα από τυχόν παρέμβαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Μόνο δε εάν συντρέχουν οι παραπάνω βασικές προϋποθέσεις έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 5 και 7 του ν. 2472/ 1997, οι οποίες επιβάλλουν ως περαιτέρω πρόσθετη, κατ' αρχήν, προϋπόθεση νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συγκεκριμένου προσώπου, τη συγκατάθεση αυτού. Ειδικώς όσον αφορά την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, όπως το θρήσκευμα, απαιτείται επιπλέον και η προηγούμενη άδεια της Αρχής (άρθρο 7).

ΣτΕ 96/2001, δημοσιεύτηκαν στο ΝοΒ, τεύχος Σεπτεμβρίου 2002

ΣτΕ 803/31, δημοσιεύτηκαν στο ΝοΒ, τεύχος Σεπτεμβρίου 2002